

MOBIL ILOVALAR ORQALI MUSTAQIL TA'LIM Olish IMKONIYATLARI

**Toshkent amaliy fanlar universiteti, Axborot
texnologiyalari fakulteti, kompyuter
injiniringi kafedrası katta o'qituvchisi
Abdiraimova Zulxumor G'ofur qizi**

Annotatsiya: Bugungi globallashuv va raqamlashtirish davrida har qanday sohada taraqqiyot va yuksalishga erishish uchun zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ta'lim sohasida yuzaga kelayotgan tendensiyalar va innovatsiyalar zamirida har bir inson uchun mustaqil bilim olish imkoniyatlari kengayib bormoqda. Katta hajmdagi bilim va axborot salmog'iga ega bo'lgan zamonaviy jamiyatda insonning o'z-o'zini rivojlantirishi, ko'nikmalarini oshirishi, vaqt va joydan qat'i nazar ta'lim olishi uchun mobil ilovalar muhim manba sifatida namoyon bo'lmoqda. Mobil qurilmalar va telefonlar hayotimizda mustahkam o'rin egallagan bir paytda, raqamli yechimlar orqali ta'lim olish, yangi bilimlarni o'zlashtirish davomiy jarayonga aylanmoqda.

Kalit so'zlar: mobil ilovalar, mustaqil ta'lim, zamonaviy texnologiyalar, o'z-o'zini rivojlantirish, raqamli ta'lim, onlayn ta'lim, ta'lim imkoniyatlari, innovatsion ta'lim, raqamli savodxonlik.

Zamonaviy o'quvchilar, talabalar va kattalar uchun mavjud imkoniyatlar orasida mobil ilovalarning tutgan o'rni har qachongidan ham ortdi. Mobil ilovalar orqali boshlang'ich ta'limdan tortib yuqori bosqichgacha bo'lgan bilimlar spektrida mustaqil ta'lim olish, yangi tillarni o'rganish, kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish, ilmiy yangiliklardan xabardor bo'lish kabi keng qamrovli imkoniyatlar yaratilgan. Eng asosiysi, mobil ilovalar orqali o'quv jarayoni an'anaviy shakldan farqli o'laroq, erkin va yaratuvchan uslubda amalga oshiriladi. Ulardan foydalanishda vaqt va joy chegarasi mavjud emas, bu esa inson uchun bilim olishni yanada qulay va samarali qiladi. Mobil ilovalar inson salohiyatini ochib berishda, shaxsiy rivojlanish yo'lida eng optimal

vositaga aylangan. So‘nggi yillarda mobil ilovalar yordamida ta’lim olish madaniyati keng ommalashmoqda. Bu o‘ziga xos ravishda ta’limga bo‘lgan yondashuvni o‘zgartirdi. Raqamli ta’lim tizimi orqali o‘quvchilar uchun yangi fanlar, tarix, matematika, fizika, informatika, biotexnologiya, falsafa va boshqa ko‘plab sohalarni o‘rganish imkoniyatlari amalda kengaydi. Ularning mazmuni interaktivlik, tushunarlik va foydalanuvchi uchun qulayligi bilan ajralib turadi. Har bir o‘quvchi o‘z istagi va ehtiyojini inobatga olgan holda, kerakli mavzular bo‘yicha o‘rganishi, bilim saviyasini oshirishi mumkin. Mobil ilovalarning foydalanuvchi interfeysi oddiy va tushunarli yaratilgani sababli, istalgan yoshdagi insonlar ularni bemaolol o‘zlashtira oladi. Mustaqil ta’lim olish jarayonida mobil ilovalarning yana bir afzalligi shundaki, ular an’anaviy kitob va darsliklardan farqli o‘laroq, nutq, eshitish, o‘qish, yozish ko‘nikmalarini hamda mantiqiy fikrlashni birgalikda rivojlantiradi. Tahlil qilish, solishtirish, tahliliy muammolar ustida ishlash, muayyan javoblarni izlash va topish jarayoni mustaqil o‘rganish metodikasi orqali isloh qilinadi. Mobil ilovalar foydalanuvchilarga o‘z-o‘zini baholash va o‘zgarishlarni nazorat qilish imkonini ham beradi. Qayta va qayta topshiriqlarni bajara olish, test va interfaol mashg‘ulotlar orqali bilimlarni mukammal egallash uchun barcha imkoniyatlar yaratilgan [1].

Raqamli zamonaviy ta’lim muhitida har bir o‘quvchi yoki o‘rganuvchi uchun individual yondashuv muhim ahamiyatga ega. Bu borada har kim o‘z bilim darajasi va qiziqishi asosida zarur materiallarni tanlaydi, o‘z sur‘atida o‘rganadi va natijalarini tahlil qiladi. Mobil ilovalarning univeral imkoniyatlari har bir inson uchun ta’lim olish imkonini yanada erkin va ochiq qiladi. Mobil ilovalar orqali nafaqat maktab yoki oliy ta’lim muassasalari bilan cheklanib qolmasdan, balki butun dunyo bo‘ylab yangi bilimlarni egallash, ilg‘or mutaxassislardan maslahat olish, online kurslar va darsliklardan unumli foydalanish mumkin. Qolaversa, mobil ilovalar yordamida ta’lim jarayoni yanada individual va mustaqil bo‘lishi ta’minlanadi. Bu yo‘nalishda o‘quvchi yoki o‘rganuvchining ilgari o‘rganayotgan fanlari, individual yondashuvi, o‘z-o‘zini baholash, mustaqil tashabbus ko‘rsatish imkoniyatlari yanada kengayadigan bo‘ldi. Raqamli texnologiyalar asrida mobil ilovalarning mobil va tezkorligi, axborotning tez

yetkazilishi, bilimlarni zamonaviy usulda o'zlashtirish kabi afzalliklari o'z aksini topmoqda. Raqamli ta'lim ekotizimiga kirgan har bir foydalanuvchi uchun qulay interfeys, moslashtirilgan ko'rinishlar, pedagogik yondashuvlarning zamonaviy talablarga mosligi muhim jihat sanaladi [2].

Mobil ilovalar orqali mustaqil ta'lim olish imkoniyatlari, birinchi navbatda, istalgan vaqtda hamda istalgan joyda bilim olish imkonini beradi. Bu esa zamonaviy zaminda vaqtga bo'lgan talab va ehtiyojni qondiradi. Turli fanni o'rganayotgan ilg'or yoshlar, mutaxassislar, odamlarning ta'limga bo'lgan ishtiyoqi ortgan sari, ta'limdan samarali foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Mobil ilovalar talab, ehtiyoj va zamon talablaridan kelib chiqib doim yangilanadi, interaktivligi natijasida bilimlarni hayotiylik tarafidan shakllantiradi. Bunda har bir inson o'zining bilim saviyasini to'xtovsiz oshirib borishda, eng so'nggi bilimlar, zamonaviy darsliklar bilan tanishishda, kasbiy rivojini g'amxo'rlik bilan asoslashda mobil ilovalardan foydalanadi. Har bir sohada rivojlanayotgan zamonaviy texnologiyalardan foydalanish natijasida boshqa davlatlarning ilg'or tajribalarini o'rganish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan tanishish, yangi yondashuvlarni o'zlashtirish va ulardan foydali foydalanish mumkin. Mobil ilovalar orqali xorijiy tillarni o'rganish, fanlarni chuqurroq o'rganish, ixtisoslik, pedagogika, tibbiyot, texnika, san'at, iqtisodiyot kabi sohalarda ham yuqori samaradorlikka erishish mumkin. Bunday imkoniyatlar mobil ilovalar yordamida o'rganuvchining mustaqil o'rganish, bilimni amaliyotga tatbiq qilish, raqamli savodxonlik darajasini oshirish, kengaytirilgan ta'lim muhitida o'z o'rnini topishiga ko'maklashadi [3].

Raqamli texnologiyalar talabasida davlat tomonidan ham bu boradagi choratadbirlar takomillashtirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, Xalq ta'limi vazirligi tomonidan zamonaviy raqamli texnologiyalarni ta'limga joriy etish va ilg'or IT yechimlar yaratish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Davlat ta'lim dasturlarida yuzaga kelayotgan zamonaviy islohotlar, raqamli platformalar, onlayn kutubxonalar, elektron darsliklar, o'quv qo'llanmalari zahirida ta'lim oluvchilarga teng imkoniyat yaratilmoqda. Har bir

yosh o'zi uchun qulay bo'lgan mobil ilovalarni yuklab olishi, kerakli bilimlarni mustaqil egallashi hamda ilgari o'zlashtirish imkoniga ega bo'lmoqda. Bundan tashqari, zamonaviy mobil ilovalar orqali mustaqil ta'lim olishda ijtimoiy tarmoqlar, blog va forumlar, raqamli platformalar ham muhim rol o'ynaydi. Bu esa ta'lim jarayonida an'anaviy metodlar, darsliklar va auditoriya bilan cheklanib qolmay, bilimga ega bo'lishni muqobil, samarali yo'llarini ta'minlaydi. O'rganishni mustaqil tashkil etish, o'zining kuchi va qobiliyatiga ishonch mustahkamlash, bilim natijalariga erkin erishish, o'zining kamchilik va afzalliklarini aniqlash imkonini beradi. Mustaqil ta'lim olish jarayonida zamonaviy texnologiyalar yordamida turli loyihalarni amalga oshirish, tanqidiy fikrlash va kreativ yondashuvlarni rivojlantirish uchun imkoniyat eshiklari ochiladi. Bugungi ta'lim sohasida muhim o'rin tutayotgan mobil ilovalar o'ziga xos pedagogik va psixologik vosita sifatida ham namoyon bo'lmoqda. Ular o'quvchining mustaqil ishlashi uchun sharoit yaratish barobarida, uning ijtimoiy va hayotiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishga ham xizmat qilmoqda. Mustaqil ta'lim jarayonida bilimlarni mustahkamlash, o'z-o'zini nazorat qilish, yangi yondashuvlar va metodlarni yaratish, mustaqil o'qish va yozish odatining shakllanishi ham mobil ilovalar yordamida samarali amalga oshirilmoqda. Ilova va platformalar orqali muntazam darslar, elektron testlar, masofaviy o'qitish, konsultatsiyalar, va boshqa raqamli vositalardan foydalanish o'quvchining bilim saviyasini oshirishda, o'z-o'zini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchi va ta'lim tizimi ishtirokisiz ilmga erishish imkoniyati ham har bir inson uchun ilhom manbai bo'lib bormoqda. Bu esa ijtimoiy-madaniy rivojlanishning yangi bosqichi bo'lib, jamiyat taraqqiyotiga katta ta'sir ko'rsatayotgan omillardan biridir. Mobil ilovalar orqali mustaqil ta'lim olish davomida o'quvchilar va yoshlar o'z imkoniyatlarini har tomonlama kengaytirishga intiladilar, vaqtni tejash, resurslarni to'g'ri taqsimlash, shaxsiy ehtiyojga mos bilimlarni tanlashga o'rganadilar. Hozirda mustaqil o'rganish madaniyati shakllanib bormoqda, bunda har bir inson o'z kelajagi uchun yetarlicha zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish, hayotda raqobatbardosh shaxs sifatida o'zini namoyon eta olish imkonini topadi [4].

Boz ustiga, dunyo miqyosida ham ilgʻor mamlakatlar mobil ilovalar yordamida zamonaviy taʼlim tizimi fundamental oʻzgarishlarni boshidan kechirmoqda. Oʻzbekiston Respublikasida ham raqamli taʼlim tizimining jadal rivojlanishi, davlat dasturlari, yangi innovatsion loyihalar, xalqaro dasturlar bilan integratsiya amalga oshirilmoqda. Bu esa, oʻz navbatida, yoshlar va barcha oʻquvchilar uchun bilim olish muhitini oʻzgartirib, mustaqil va faol oʻrganish madaniyatini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Mobil ilovalar sohasida yaratilayotgan yangi imkoniyatlar, foydalanuvchi uchun qulaylashtirilgan xususiyatlar, raqamli taʼlim resurslari soni va sifati shiddatli oʻsmoqda. Bu esa, oʻz navbatida, insonlar bilim olishda cheklovlar va toʻsiqlardan xoli holda oʻz maqsadlarini amalga oshirishi uchun sharoit yaratmoqda. Mobil ilovalar yordamida mustaqil taʼlim olishda rivojlanayotgan dasturiy taʼminot, yangilanayotgan kontent, taʼlim resurslari, onlayn kutubxonalar, raqamli test va masofaviy darsliklar oʻz-oʻzini rivojlantirishga turtki beradi. Bu jarayonda insonlar oʻzining ijtimoiy faolligini oshiradi, rivojlanayotgan texnologiyalar ichra oʻz shaxsiy brendini yaratish, kasbiy faoliyatini kengaytirish, oʻz bilim va koʻnikmalarini doimiy takomillashtirib borishda mustaqil harakat qiladi [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, global davom etayotgan raqamli islohotlar va zamonaviy texnologiyalar rivoji natijasida, mobil ilovalar orqaligina emas, balki keng imkoniyatlar zahirida mustaqil taʼlim olish madaniyati shakllanib bormoqda. Mustaqil taʼlim olishda mobil ilovalarning ahamiyati, afzalliklari, imkoniyatlari beqiyosdir. Oʻquvchilar, talabalar, yosh va kattalar oʻzlari uchun qulay, samarador va zamonaviy bilimlarni oʻzlashtirishda, oʻz maqsadlariga erishishda, mustaqil oʻrganish metodikasi va imkoniyatlaridan keng foydalanmoqda. Mobil ilovalar yordamida mustaqil bilim olish jarayoni oʻquvchining shaxsiy faolligini, tanqidiy va kreativ fikrlashini, ijtimoiy va kasbiy salohiyatini oshirishga beqiyos taʼsir qiladi. Shu sababli, mobil ilovalar orqali bilim olish, butun hayot davomida oʻqish, oʻrganish va oʻz-oʻzini takomillashtirish yoʻlida eng ishonchli, qulay va samarali vositadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimova D.T. "Raqamli texnologiyalar va ta'lim jarayonidagi innovatsiyalar". Toshkent: "Fan va texnologiya", 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli ta'lim tizimini joriy etish choralari to'g'risida"gi Farmoni, 2022-yil.
3. Tursunov M.B. "Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ularni ta'limda qo'llash". Samarqand: "Ziyo", 2020.
4. Tursunov, A.I., & Saidova, S.X. "Mustaqil ta'limda mobil ilovalarning o'rni", O'zbekiston pedagogika jurnali, 2023, 2-son.
5. Abdullayeva N.Sh. "Onlayn ta'lim va raqamli savodxonlik asoslari". Toshkent: "Innovatsiya", 2022.
6. Norman, K.L. "Teaching and Learning with Mobile Technology". Educational Technology Research and Development, 2021.
7. Clark, R.C., & Mayer, R.E. "E-Learning and the Science of Instruction". Fourth Edition. Wiley, 2019.